

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АДМІНІСТАЦІЇ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ЦЕНТР
НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ ШКОЛЯРІВ ТА УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

ПОГОДЖЕНО

Протокол засідання науково-методичної ради Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти
"05" вересня № 5

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ департаменту освіти і науки Тернопільської обласної військової адміністрації
"10" вересня № 168/2. 1-06

**Навчальна програма з позашкільної освіти
науково-технічного напрямку
гуртка учнівського самоврядування
"Школа успіху"**

2 роки навчання

м. Тернопіль – 2025

Автор:

Димашевська Христина Богданівна – керівник гуртків Тернопільського обласного комунального центру науково-технічної творчості школярів та учнівської молоді.

Рецензенти:

Кривокульська Наталія Степанівна – завідувач методичного відділу Тернопільського обласного комунального центру науково-технічної творчості школярів та учнівської молоді.

Зіньчишин Ольга Степанівна – заступник директора з навчально-виховної роботи Тернопільського обласного комунального центру науково-технічної творчості школярів та учнівської молоді.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми пов'язана з визначенням стратегії пошуку, навчання та виховання підлітків, які мають організаторські здібності, усвідомлюють себе потенційними лідерами в суспільстві.

Особливий акцент у змісті програми зроблено на створенні умов для самореалізації учнівської молоді, залучення її у прийняті можливих рішень в діяльності творчого об'єднання. Створення навчальної програми обумовлено необхідністю роботи сучасного позашкільного закладу виховати особистість, яка зможе активно діяти у всіх сферах життя своєї держави, свого колективу, сформувати у неї навички лідерського самоврядування, виробити соціальну активність, відповідальність у процесі практичної громадської діяльності. Програма побудована на основі особистісно-орієнтованого та компетентнісного підходів.

Метою навчальної програми – формування досвіду громадянської поведінки лідерів шляхом активного залучення їх до справ і турбот навчального закладу, до реальної участі в державотворенні, шляхом сприяння розвитку молодіжного руху, створення дитячих громадських організацій.

Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

- *пізнавальної*: ознайомлення підлітків з теоретичними основами та принципами розвитку лідерства;
- *практичної*: розвиток у підлітків навичок самоаналізу, аналізу організаторських здібностей та своїх нереалізованих можливостей;
- *творчої*: спрямовування підлітків на роботу над собою, на здійснення своїх намірів щодо розвитку своєї особистості, розвитку лідерської позиції, надання можливостей для самореалізації в якості лідера і менеджера самостійного соціального проєкту;

- *соціальної*: формування у підлітків навичок співпраці в команді; стимулювання творчої і соціальної активності та ініціативи підлітків.

Програма розрахована для учнів 8-11 класів.

Навчальна програма передбачає 2 роки навчання.

Основний рівень – 6 годин на тиждень (216 годин на рік), 1-й рік навчання.

Основний рівень – 6 годин на тиждень (216 годин на рік), 2-й рік навчання.

Кількісний склад навчальної групи – 12-15 вихованців.

Програма передбачає проведення тренінгів, конференцій, семінарів, практикумів, змагань, майстер-класів. Наприкінці навчання діти повинні знати зміст поняття "самоврядування", його суть, завдання, організацію, структуру, алгоритм, створення проектів та шляхи їх реалізації, методи інформаційного обміну, організацію виборів, права і обов'язки дитячого самоврядування.

На заняттях застосовуються такі методи навчання: мозковий штурм, дискусії, рольові ігри, моделювання, робота в малих групах, аналіз реальних ситуацій суспільного життя тощо.

Формами контролю за результативністю навчання є підсумкові заняття, опитування, виконання контрольних вправ та реалізації соціальних проектів.

Програма надає змогу учнівській молоді визначитись, що таке позитивний імідж лідера, як його створити, оволодіти мистецтвом спілкування, ознайомитись із методами та технологіями суспільно-політичної активності, набути навичок участі у громадському житті через практичний досвід співпраці з місцевою громадою та з владними структурами.

Основний рівень, перший рік навчання
НАВЧАЛЬНО – ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Лідер та лідерство	30	30	60
3.	Мистецтво спілкування лідера.	15	18	33
4.	Тімбілдинг. Співпраця в команді	18	24	42
5.	Імідж лідера	24	33	57
6.	Медіаграмотність у лідерстві	6	12	18
7.	Підсумок	-	3	3
	Разом:	96	120	216

1. Вступ (3 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з метою і завданнями роботи гуртка. Визначення емблеми та девізу учасників школи лідерства. Правила безпеки життєдіяльності.

2. Лідер та лідерство (60 год.)

Теоретична частина. Молодіжне лідерство. Закон України "Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні". Основні нормативно-правові документи. Інформаційне забезпечення органів дитячого самоврядування, створення банку даних. Організація, підготовка та проведення сесій: програми, план проведення пленарних засідань, засідань комісій, проект рішення сесій. Теорія лідерства: теорія рис лідера,

харизматична концепція лідерства, ситуаційна та синтетична теорія лідерства. Стили лідерства: демократичний, авторитарний, пасивний. Формула успіху лідера. Уміння лідера. Основні принципи поведінки лідера. Кодекс поведінки лідера. Теорія та практика комунікацій. Комунікативні здібності лідера. Конфліктологія. Командотворення. Групові динаміки.

Практична частина. Визначення моделі лідерства. Анкетування "Хто лідер?" Практикум "Створення оптимальної моделі лідерства в позашкільному закладі". Планування публічного виступу. Майстер-клас з ораторського мистецтва. Знайомство з волонтерською та науково-технічною роботою. Співпраця з громадськими організаціями. Створення колажу "Цінності лідерства у науці та техніці". Фотопроект "Кодекс поведінки лідера". Тренінг з елементами керованої дискусії "Участь в ефективній організації самоврядування". Тренінг "Як вийти з конфліктної ситуації та налагодити роботу у команді?"

3. Мистецтво спілкування лідера. (33 год.)

Теоретична частина. Мистецтво спілкування: вміння слухати і говорити. Основні прийоми та методи самопрезентації. Повноваження лідера, делегування повноважень. Лідери ситуативні і постійні, роль лідера і керівника. Принципи партнерства та його побудова.

Практична частина. Організаційно-навчальний практикум "Я і суспільство". Тренінг з використанням методики самопрезентації. Створення міні-проекту з делегування повноважень. Майстер-клас з ораторського мистецтва. Тренінг з опанування мистецтвом риторики та комунікації. Проведення дебатів або дискусій на тему лідерства щодо розвитку сучасних технологій.

4. Тімбілдинг. Співпраця у команді. (42 год.)

Теоретична частина. Співпраця з командою та управлінська майстерність. Організаторські знання, вміння і здібності. Дисципліна і прогнозованість роботи членів команди. Фінансове забезпечення діяльності

організації. Вивчення різних методик проведення тренінгів. Формування правової культури та етики як важливих складових лідерства.

Практична частина. Тренінг "Управління розвиток команди. Як діє лідер-організатор?" Знайомство з роботою та функціонуванням благодійної організації. Розробка соціального проекту, зокрема плану, термінів виконання, кошторису проекту. Реалізація соціального проекту. Проведення тренінгу з тимбілдингу. Співпраця з молодіжними громадськими організаціями. Участь у заходах (воршопах, проектах) обласних громадських організацій. Участь в обласних молодіжних проектах.

5. Імідж лідера (57 год.)

Теоретична частина. Формування позитивного іміджу. Риси характеру, вміння та навички лідерів. Самоменеджмент лідера. Розподіл часу, відпочинку та роботи. Особливості ділового спілкування: культура ділового спілкування та ведення ділових записів. Створення фірмового стилю та позитивного іміджу лідера. Роль засобів масової інформації у формуванні іміджу лідера. Організація просвітницької роботи щодо здорового способу життя.

Практична частина. Майстер-клас з ораторського мистецтва. Проведення конференції "Формування позитивного іміджу". Проведення вправ для розвитку логічного та стратегічного мислення. Проведення вправ для розвитку творчого мислення. Лідерське змагання "Планування локального проекту". Практикум "Піраміда лідерства. Цілі та стратегії розвитку лідерів». Практикум «Дерево лідерства – напрямки розвитку молодіжних лідерів". Тренінг "Фірмовий стиль лідера". Підготовка до проведення тренінгу про здорове харчування. Тренінг "Здорове харчування – успішне майбутнє!"

Екскурсія до науково-технічних центрів з метою ознайомлення із розвитком інформаційно-комунікаційних технологій.

6. Медіаграмотність у лідерстві. (18 год.)

Теоретична частина. Поняття медіаграмотності. Фейкньюз. Фактчекінг. Види медіаманіпуляції.

Практична частина. Тренінг з перевірки інформації у пошуковиках, месенджерах. Тренінг про факти і судження "Ловці фактів". Гра-дебати "Журналісти та органи місцевого самоврядування". Тренінг "Стереотипи та медіа грамотність".

7. Підсумок. (3 год.) Захист соціальних проектів, програм, акцій.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- основні лідерські характеристики;
- основні засади самопрезентації;
- конструктивні методи ведення діалогів, дебатів, диспутів;
- законодавчу базу молодіжного самоврядування;
- основні поняття та засади щодо формування іміджу лідера.

Вихованці мають уміти і застосовувати:

- критичне мислення (уміння оцінювати різні джерела інформації під критичним кутом зору, розрізняти правдиву інформацію від пропагандистської, визнавати та долати стереотипи та упередження);
- бути комунікативними (оволодіння культурою спілкування, навичками її вдосконалення);
- вирішувати проблеми, конфлікти (вміння об'єктивно аналізувати різні конфлікти, залагоджувати їх, уникаючи агресії та зберігаючи власну гідність, застосовувати різні підходи до вирішення проблем);
- вміти співпрацювати з іншими у процесі спільного вирішення завдань та пошуку виходів із проблемних ситуацій.

Вихованці мають набути досвіду:

- перспективного бачення, розвитку уяви (вміння уявляти кращий стан власного довкілля у перспективі та прагнення до його практичного вдосконалення);
- різноманітних позитивних лідерських якостей та характеристик;
- толерантного ставлення (навички виваженого розв'язання проблем);
- громадської активності (спроможності впливати на прийняття суспільних рішень та ефективно співпрацювати на рівні місцевої та національної громади).

Основний рівень, другий рік навчання
НАВЧАЛЬНО – ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Проектний менеджмент та молодіжні об'єднання	12	18	30
3.	Особистісний розвиток лідерів	18	15	33
4.	Основи ораторського мистецтва	18	30	48
5.	Ментальне здоров'я у лідерстві	15	24	39
6.	Ігрові технології та кібербезпека	9	21	30
7.	Можливості штучного інтелекту у навчанні лідерів	12	18	30
8.	Підсумок	-	3	3
	Разом:	87	129	216

1. Вступ (3 год.)

Теоретична частина. Мета, зміст та структура навчальної програми. Техніка безпеки життєдіяльності. Інтерактивні вправи з тимблдингу.

2. Проектний менеджмент та молодіжні об'єднання.

Теоретична частина. Значення молодіжної політики у розвитку учнівського самоврядування. Функціонування та напрямки діяльності місцевих молодіжних рад. "Шкільний громадський бюджет" як новий проект для участі молоді. Концепція та ключові кроки шкільного соціального підприємництва. Технології та новітні підходи до проведення учнівських дебатів.

Практична частина. Зустріч з представниками молодіжних громадських організацій (Фундації Регіональних Ініціатив, "Центру науки" м. Тернополя тощо.) Тренінг щодо написання проекту для "Шкільного громадського бюджету" з представниками міської ради. Проведення тренінгу "Перший стартап у соціальному шкільному підприємстві". Організація та проведення дебатів щодо молодіжної політики та шкільного соціального підприємництва. Зустріч з учасниками чи представниками Української Академії Лідерства. Круглий стіл "Лідерські проекти та акції нашої громади".

3. Особистісний розвиток лідерів. (33 год.)

Теоретична частина. Поняття саморозвитку та самореалізації у лідерстві. Значення понять: "коучинг", "модератор", "стартап". Основні принципи функціонування тимблдингових компаній, їх роль у суспільстві. Значення лідерства для розвитку школярів і територіальних громад загалом. Основні правила проведення демократичних виборів учнівського самоврядування у навчальних закладах. Вивчення загальних підходів до формування команд лідерів.

Практична частина. Анкетування для визначення домінуючих лідерських якостей вихованців. Проходження онлайн тестів, наприклад тесту "12 типів особистостей" тощо. Проведення ділової гри "Стратегії у

лідерстві". Організація та проведення конференції "Лідери сучасності і майбутнього". Проведення індивідуального заняття.

4. Основи ораторського мистецтва. (48 год.)

Теоретична частина. Голос – запорука успіху лідера. Основні методи постановки голосу. Дихання як основа звукоутворення. Техніки керування диханням та властивостями голосу. Вироблення дикції, чітке вимовляння звуків, букв, слів. Робота з артикуляцією. Фокусування уваги та основні техніки володіння увагою аудиторії.

Практична частина. Вправи для дихання: "Свічка", "Здуй сніжинку", "Книжка". Проведення вправ на володіння голосом: утримання звучання на одній висоті; змінювання сили і висоти голосу; чітке промовляння звуків. Проведення вправ для дикції з використанням скоромовок. Проведення вправ для дикції з використанням артикуляційних гімнастик: "Гребінець", "Трубочка", "Маятник". Проведення вправ для дикції у формі діалогів. Майстер-клас з ораторського мистецтва "Радіопередача" та "Випуск новин". Майстер-клас з ораторського мистецтва "Беремо інтерв'ю". Проведення вправ для володіння фокусом уваги під час виступу чи доповіді. Проведення вправ для концентрації уваги: "Три кольори", "4 кола уваги". Проведення індивідуального заняття з ораторського мистецтва.

5. Ментальне здоров'я у лідерстві. (39 год.)

Теоретична частина. Важливість підтримки ментального здоров'я у лідерському колективі. Ознайомлення з Всеукраїнською програмою ментального здоров'я "Ти як?" започаткованою Оленою Зеленською. Навички психологічної стійкості під час воєнного та післявоєнного стану. Прослуховування подкасту "Простими словами" від The Village Україна на тему ментального здоров'я. Основні поняття і методи арт-терапії, нейрографіки та техніки малювання кавою.

Практична частина. Створення власної карти ментального здоров'я лідера. Дискусія "Чи впливає ментальне здоров'я на якість роботи лідера?" Проведення тренінгу "Арт-терапія у лідерстві". Проведення майстер-класу з нейрографіки "Квітка любові до себе". Проведення майстер-класу з нейрографіки для дітей статусу ВПО чи інших соціальних категорій. Співпраця з громадськими організаціями щодо реалізації тренінгів з арт-терапії. Проведення майстер-класу з використанням техніки малювання кавою "Картина гармонії у лідерстві". Проведення індивідуального заняття "7 аспектів моєї тарілки ментального здоров'я лідера".

6. Ігрові технології та кібербезпека. (30 год.)

Теоретична частина. Медіаграмотність як протидія дезінформації. Основні аспекти фінансової грамотності та кібербезпеки. Можливості використання ігрових технологій під час вивчення основ з медіаграмотності, фінансової та кібербезпеки.

Практична частина. Проходження онлайн квесту чи вікторини на платформі Kahoot з фінансової безпеки. Практикум із складання пазлів як метод концентрації уваги. Проведення антифейкової гри "Нота Єнота" для перевірки медіаграмотності. Проведення фінансово-економічної гри "Лісові комерсанти" для визначення рівня фінансової обізнаності. Проведення настільної гри "Тернопільський Пан" з метою розвитку фінансової грамотності у лідерів. Проходження вікторини з питань кібербезпеки "Хто ти із світу Гаррі Поттера?" та гри "Фінансовий супермаркет". Проведення індивідуального заняття.

7. Можливості штучного інтелекту у навчанні лідерів. (30 год.)

Теоретична частина. Вивчення функцій і можливостей ШІ (штучного інтелекту), академічна доброчесність. Можливості застосування ChatGPT та Gemini 2.0 Flash. Правила складання професійних ланцюжків промптів. Методи і техніки промтингу: рольова модель, шкалювання, резюмування, аналітика.

Практична частина. Створення власних ШІ-помічників у сервісі Ghola (консультанта тімбілдингової компанії, бізнес-мотиватора тощо). Трансформування зображення чи фото із функціями: «одягнути» персонажа, замінити обличчя для плакату лідерського заходу у сервісах Vizcom, ClipDrop. Оживлення й озвучення фотопортретів для проєкту про відомих діячів минулого на платформі VidnozAL. Генерування ідей, їх деталізація, складання планів у ChatGPT чи Gemini для формування лідерського проєкту із тімбілдингу. Створення персональних планів з розподілу часу на основі власних потреб, вільного часу та рівнів мотивації. Проведення індивідуального заняття.

8. Підсумок. (3 год.) Проведення підсумкового заняття.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Кінцевий результат реалізації програми обумовлює модель лідера, яка передбачає досягнення ними відповідного рівня соціальної креативності лідерських умінь і навичок, практичної готовності до створення власного проєкту, сформованість якостей, необхідних лідеру.

Вихованці мають знати і розуміти:

- алгоритми написання проєктів;
- основи молодіжної політики, положення про шкільний громадський бюджет;
- концепції соціального шкільного підприємництва;
- основи ораторського мистецтва;
- складові ментального здоров'я;
- поняття: "коучинг", "модератор", "стартап", "медіа грамотність", "кібербезпека", "фінансова грамотність".

Вихованці мають уміти і застосовувати:

- навички проєктного менеджменту;

- загальні підходи до формування команд;
- техніки підготовки для участі у дебатах;
- вправи для правильного дихання та дикції;
- техніки володіння увагою аудиторії;
- техніки арт-терапії, нейрографіки;
- критично аналізувати інформацію у ЗМІ та соціальних мережах;
- методи і техніки промтингу для використання ІІІ;
- застосунки із ІІІ для формування лідерських проєктів та персональних планів з розподілу часу.

Вихованці мають набути досвіду:

- написання проєктів для "Шкільного громадського бюджету" та соціального шкільного підприємництва;
- проведення дебатів, круглих столів, співпраці у командах;
- визначення власних лідерських якостей;
- створення карт ментального здоров'я;
- протидії та виявлення дезінформації, фейків;
- генерування плакатів, постерів з допомогою ІІІ;
- використання новітніх технологій ІІІ для допомоги у навчанні.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№ з/п	Обладнання	Кількість
1.	Комп'ютер	За потребою
2.	Принтер	
3.	Мультимедійний проектор	
4.	Сканер	
5.	Накопичувач USB Flash-drive	1
	Канцелярське приладдя	Кількість
1.	Записні книжки чи зошити	За потребою
2.	Папір друкарський	
3.	Ватмани	

4.	Ручки, олівці	
5.	Маркери	
6.	Гаджети	
7.	Гумка	
8.	Скріпки, кнопки	
9.	Папки, файли	
10.	Диски CD, DVD	

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бачинська Е. Формування громадянської позиції школярів шляхом залучення їх до співуправління виховною системою школи // Світло. - 2002. - №1. - С.12- 16.
2. Гладчук О.О. Педагогічне керівництво учнівським самоврядуванням // Освіта України. - 1999. - № 25. - С. 3.
3. Довженко О., Єгорова А., Іванова Т., Міський В., Потапова В., Юричко А. Медіаграмотність під час війни: теорія, методика та інтерактив. /Навчальний посібник. – К.: Академія української преси, Центр вільної преси, 2023 – 68 с.
4. Дригайло С. Вперед, гвардіє!: Школа громадянського виховання [Шкільне самоврядування] // Освіта. - 2003. - 15- 22 січня. - С. 4-5. 31
5. Дятленко С., Конопкін В., Корнецький А., Кучерук О., Савицький І. Соціальне шкільне підприємництво: твій перший стартап: Посібник для учнів 8 (9,10,11) класів, батьків та освітян. – К.: ТОВ «ВІ ЕН ЕЙ ПРЕС», 2020.- С. 184.
6. Заїка Л., Сокоренко Л. Організація самоврядування в загальноосвітніх закладах: Методичні рекомендації // Директор школи. - 2002. - № 7. - С. 1, 6-7.
7. Кириленко С. Учніське самоврядування: досвід і проблеми: Адреса досвіду - Одещина// Освіта. - 2002. - 6- 13 листопада.
8. Ковганич Г., Нестеренко К. Учніське самоврядування в системі освіти Києва. - К., 2000.

9. Лопухівська А. Учнівське самоврядування в контексті діалогу культур // Рідна школа. - 2002. - № 12. - С. 32-33.
 10. Лопухівська А. Учнівське самоврядування: В сільських загальноосвітніх закладах// Сільські школи України. - 2003. - № 2 (січень). - С. 3-6.
 11. Михайлюк Т. Як стати лідером: /Ліцейське самоврядування // Сільські школи України. - 2002. - № 22- 23. - С. 20-21.
 12. Нестеренко Л. Учнівське самоврядування: історичний екскурс, функції, стратегія// Директор школи. -1999. - № 20. - С. 8-9.
 13. Посібник для менторів проекту «Школа успіху». Київ: Klitschko Foundation, 2019. 75 с.
 14. Рябокобила Г. Президентська республіка об'єднаних класів: [Учнівське самоврядування] // Освіта. - 2003. - 15- 22 січня.-№3.-С. 6-7.
 15. Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як? Навчальний посібник. Київ, 2019. 272с.
- URL:https://drive.google.com/drive/u/1/folders/18VJogMp7NaUzT6_9PV
16. Харченко Н. Тімблдінг. 133 вправи для створення команди. - Житомир: ПП "Житомироблдрукарня", 2020 – 128 с.